

МИСТЕЦТВО СКУЛЬПТУРИ – НАЦІЄТВОРЧА МІСІЯ В СУСПІЛЬСТВІ

До 80-річчя скульптора Миколи Обезюка

Цього року відомий український скульптор, заслужений художник України **Микола Наумович Обезюк** відзначив свій ювілей. Із цієї нагоди подаємо інтерв'ю з мистцем. Розмову вів **Микола Дьомін**.

– Миколо Наумовичу, скажіть будь ласка, як вам здоривиться і ведеться у фаховому борінні й ствердженні, адже 3 травня 2018 року Вам виповнилося 80. Можна сказати, це ще одна сходинка на життєвому шляху. Нині час в Україні тривожний, іде війна на сході держави і можновладцям начебто не до культури та мистецтва?

– Що тут сказати? Справді, ми відбиваємо агресію сусідньої Московії – час шаленіє, тисне на свідомість, не дає розкритися душі українців. Але попри це позитивні зрушення є, вони окреслилися у напрямі нашого європейського майбутнього. Ось і безвіз запроваджено, а це велика справа, адже для молоді відкривається перспектива навчання та праці за кордоном. Проте важливо, щоб після здобуття знань у зарубіжних університетах молоді люди все ж таки поверталися додому в Україну та дбали про свою державу. Відстоювання українцями своєї незалежності у черговій російсько-українській війні посилює світоглядні процеси щодо нашої національної ідентичності.

Щодо культури і мистецтва, то ще, здається, **Черчілль** висловив слушну думку, коли підписував воєнний бюджет своєї держави, де не було статті про культуру: мовляв, за що ж тоді ми воюємо? Так само і про Україну можна сказати: за що ж ми тоді воюємо, якщо не буде української національної культури в нашій державі?

– Ви відомий скульптор, заслужений художник України, можна сказати, маєстро в цьому жанрі образотворчості, скажіть, а що для Вас є творча праця, що теж надихає взятися за олівець чи різець?

– Справа в тому, що ще в дитинстві я спостерігав за роботою свого батька. Батько був дуже майстровитою людиною, можна сказати, майстром на всі руки. Він був

і шевцем, і столяром, і теслюю, і бондарем, ставив мури і копав колодязі, – одне слово, нікому в руки не заглядав і завжди мав свою думку про будь-яке явище. А одного разу на цупкій основі від паперового мішка навіть нарисував коня, і я, малий, був дуже вражений від того рисунка, і це мені дуже запало в душу. Отож я став спостерігати за тими конями чи за іншою живністю та намагався це зобразити на папері чи гілочкою на піску або на землі.

А ще мене навчали спостерігати і робити висновки мої вчителі з фаху і у Львівському училищі прикладного мистецтва імені І. Труша на відділенні скульптури (нині Львівський державний коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша), і в Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва (нині Академія) на скульптурному факультеті. Колись мій учитель з фаху **Іван Севера** наголошував, що світоглядні орієнтири мистця мають бути вищі за політику, мовляв, мистець має спрямовувати політиків на шлях самовдосконалення. Вчителі навчали, що справжній художник покликаний бути провідником духовності в суспільстві, відкривати очі людині на красу навколишнього світу – мальовничої природи України задля її збереження і захисту довкілля.

– Ви згадали свого учителя з фаху Івана Севера. Цікаву книгу "У пошуках берега" про цього скульптора написав письменник-документаліст і авторитетний мистецтвознавець Богдан Горинь. У своїй праці він наголошував, що цей мистець навчався аж у трьох академіях: Петербурзькій, Празькій та Римській. Миколо Наумовичу, розкажіть докладніше про вплив цього майстра на Ваше становлення як фахівця.

– Ще при першому знайомстві, після вступу в інститут, Іван Васильович Севера наголошував, що скульптура – це важка і відповідальна справа, оскільки в суспільній свідомості вона є фактором, що постійно впливає на громадян. Отож тут усе потрібно зважувати, казав він, і збагнути світ та що таке бджоли і що таке трутні...

Микола Обезюк. Кінець 1990-х років

Звісно, нам, початківцям, ще було важко сприймати його філософські погляди на життя і тодішню суспільно-політичну ситуацію в Україні. Лише через багато років, ставши зрілим мистцем, починаєш розуміти усю складність світу і ті закономірності, які лежать в основі суспільних відносин. Уже відчуваєш, що таке в суспільстві жито, а що кукіль. Культурну рослину доглядаєш, а кукіль виплюєш, проте він витикається та забирає життєві соки у благородної рослини. Так само і в мистецтві...

Від самого початку навчання Іван Васильович наставляв нас не на швидкоплинний результат, а на перспективу довготривалого поступового розвитку як фахівців. Він фактично вчив нас учитися і наголошував на важливості самоосвіти та розуміння покликання мистця в суспільстві. Отож наш учитель з фаху Іван Севера був для нас, студентів, непересічним авторитетом і навіть, я сказав би, посланцем з майбутнього. Адже тільки через багато років те, що він казав тоді, я тепер усвідомлюю як незаперечну істину, і те, що він нам викладав, свідчить про його геніальність. Проминули десятиліття, але його наука залишилася актуальною для мене і нині. Погляди Івана Севери були філософією гуманізму, він показував, яким має бути ставлення творчої людини до мистецтва, до розуміння світу і місця людини-мистця в ньому. У взаємовідносинах зі студентами він поважав індивідуальну манеру початківця і не дозволяв собі торкатися до роботи студента, тільки пояснював, як потрібно робити, намагався розвинути індивідуальний стиль молодого художника.

– Миколо Наумовичу, для Ваших шанувальників відомо і спортивна кар'єра майстра спорту з фехтування Миколи Обезюка – призера II Спартакіади народів СРСР. Нагадайте цю сторінку Вашої біографії для тих, хто, можливо, не знає про ці Ваші досягнення.

– Я, згадуючи той час, і досі дивуюся, адже усі без винятку студенти тоді прагнули займатися спортом. Не знаю, з чим це було пов'язане, але переді мною тоді постала дилема – куди прокласти свої спортивні стежки? Під час відпочинку в дворі біля гуртожитку студенти намагалися грати в рухливі спортивні ігри. Неподалік був волейбольний майданчик з натягнутою сіткою, і на цей майданчик навіть утворювалася черга з тих, хто бажав взяти участь у грі. Мені нечасто випадало вийти на цей спортивний майданчик, бо я був і маленьким на зріст, і дрібненьким у плечах. Отож і на престижних футболі, баскетболі чи боксі я не витримував конкуренції – лишалося тільки фехтування, найбільш "аристократичний" вид спорту. З товаришем, який був уже в тій секції, я пішов і записався на фехтування. Мені припала до душі чуйна товариська атмосфера, що панувала там, де у відносинах тренерів з нами, початківцями, не відчувалося зверхності. За кілька тижнів, після ознайомлення з технікою фехтування, тренери почали зі мною тренувальні бої на рапірах. І один з тренерів, майстер спорту, щоб заохотити мене до подальших занять, програв мені тренувальний бій. Як результат, у мене з'явилася впевненість і перші успіхи у міських змаганнях, бо вже за кілька місяців я виборов третє місце в юнацькому заліку на кубок Львова. У нас була спортивна секція СКА "Львів".

– А як Вам удалося виконати рівень майстра спорту і коли це сталося? Адже Ви отримали це почесне звання, ще будучи студентом?

– Це звання я отримав, коли перейшов зі СКА до клубу "Спартак". З цим клубом я і розпочав виступати на республіканських, всесоюзних та міжнародних змаганнях. Такого рівня я досяг приблизно через 2 – 2 з половиною роки від своїх перших тренувальних боїв у секції фехтування. А після мого успіху на II Спартакіаді народів СРСР, де я

переміг багаторазового чемпіона світу і став призером, нашу команду повезли на змагання до Будапешта на матчеву зустріч збірних команд України та Угорщини.

– Ця Ваша перемога, певно, стала тоді для всіх учасників змагань справжньою сенсацією, як я розумію, чи не так?

– Так, був такий поголос між спортсменами і не тільки... Отож у цій поїздці за кордон я вперше відкрив для себе інший світ, з багатьма новими враженнями, новими знайомствами. Будапешт як старовинне європейське місто полонив мене своїми величними пам'ятниками, старовинною архітектурою, скверами, парками та мостами через Дунай. Хочу сказати, що саме спорт дав мені можливість не тільки подорожувати країною, а й побувати за кордоном та набратися нових вражень, побачити твори видатних майстрів скульптури, малярства, увібрати неповторні стилі архітектурних споруд видатних зодчих.

Можна сказати, що без моїх спортивних успіхів я навряд чи зміг би поїздити по світу та відкрити для себе багато нового і цікавого у своєму фаховому зростанні, оскільки у складі спортивних делегацій мені довелося побувати у багатьох містах як усередині країни, так і за кордоном. Звісно, я із задоволенням відвідував секцію фехтування, бо заняття цим видом спорту виховували точність ока, швидку реакцію, сприяли становленню свого почерку, стилю, наполегливості й у фаховому зростанні – там я всебічно відчував розуміння і підтримку тренерів. Втім був ще один привабливий момент – це безплатне харчу-

вання, адже спортсменів забезпечували талонами на харчування, спортивною формою та оплачували транспортні витрати при виїзді на змагання. На ті часи такі преференції спортсменам не були дрібницею, адже ми, студенти, здебільшого недоїдали на мізерну стипендію, а то й без неї.

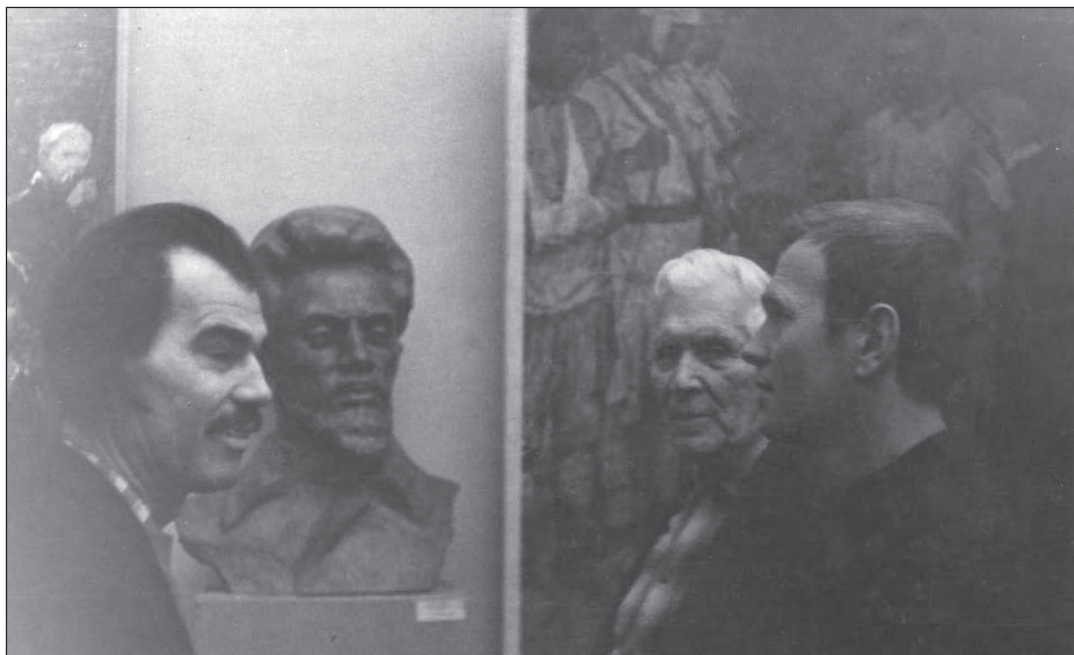
– Миколо Наумовичу, на мою думку, Ви не тільки маестро в мистецтві, а й поет у скульптурі. Ви чуєте найтонші струни людської душі у камені, одухотворяючи його доторком різця. Ви напам'ять цитуєте наших класиків – Володимира Сосюру, Ліну Костенко, Василя Симоненка, Миколу Вінграновського. Наскільки знання їхньої поезії допомагає Вам у творенні мистецького образу в скульптурі?

– Стосовно цитування класиків ви перебільшуєте. Цитування кількох їхніх поезій ще не робить погоди. Хоча справді українська поезія мене хвилює, і при роботі над певним образом я іноді згадую окремі рядки наших класиків, пов'язаних з патріотичною тематикою. Приміром, мене дуже схвилювала поезія **Володимира Сосюри** "Борг Україні", яку я випадково прочитав у одному з журналів, вже не пам'ятаю, у якому, а от рядки запали в душу, саме прикінцеві рядки цієї поезії особливо глибоко зачепили струни мого серця:

*Я йшов кривавими житами
І знов піду, де гул і мла.
Лиш одного я хочу, мамо,
Щоб ти щасливою була*

Микола Обезюк на відкритті пам'ятника Борисові Гринченку в Києві. 2011 р.

Микола Обезюк
та Іван Кавалеридзе
у майстерні
біля конкурсної
роботи
моделі пам'ятника
Лесі Українці
(кінець 1960-х років)

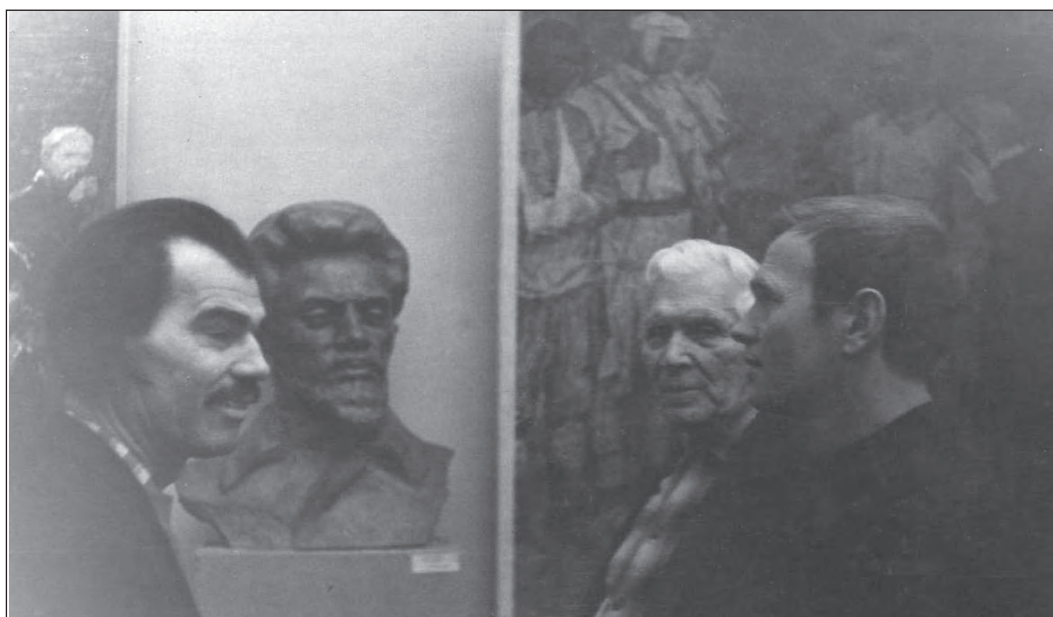

Олександр Білаш
на тлі ескіза власного
скульптурного
портрета

Статуя
Лесі Українки
в меморіальному
музеї у Колодяжному
(1970-ті роки)

Андрій Німенко,
Іван Кавалеридзе
та Микола Обезюк
на обговоренні
виставки
(середина
1970-тих років)

Батько і матір Миколи Обезюка
біля власної садиби
в селі Біліженці. 1955 р.

На відкритті пам'ятника Лесі Українці у Новограді-Волинському. 1988 р.
Зліва направо: третій – автор Микола Обезюк, четвертий – Олександр Богачук, шостий – Андрій Неменко,
сьомий – архітектор Микола Босенко, восьмий – Микола Олійник,
одинадцятий – Юрій Щербак, дванадцятий – Іван Драч

Вірш "Борг Україні", який не можна читати без хвилювання, мене дуже зворушив. У ньому передано не тільки переживання поета стосовно визвольних змагань періоду УНР, а й відчуваються перегуки з нашим часом, оскільки російсько-українська війна триває... А патріотична поезія гартує і кличе до відсічі підступному агресору і в цій так званій «гібридній війні» проти України. Вже навіть такі війни з'явилися на мапі світу, але я впевнений – ми, українці, дамо і цьому споконвічно гібридному ворогу України відсіч, і то найближчим часом!

– *Миколо Наумовичу, ще таке конфіденційне запитання. А як Ви обрали мистецький шлях у житті, що Вас підштовхнуло, так би мовити, до фаху скульптора? Адаже Ви і прекрасний рисувальник та аквареліст.*

– Це запитання навернуло мене на спогади про нелегке життя людей села Білижинці на Хмельниччині (звідки я родом) вже після Другої світової війни. Поступово після воєнного лихоліття життя односельців почало налагоджуватися. Я став навчатися в початковій школі цього села. Ще до війни і під час окупації поряд з нашою хатою була школа-читальня і туди поселили людей, які втратили своє майно. Проте після війни та школа, невідомо з яких причин, згоріла, хоча казали, що туди влучила блискавка і залишилися від неї тільки білі стіни... Саме в той час у селі Білижинці почали організовувати духовий оркестр – народ після жахів війни потягнувся до культури. Очільники колгоспу закупили музичні інструменти, а з району скерували до нас капельмейстера. Мене, малого, дуже привабили ті музичні інструменти, і я мріяв навчитися грати на одному з них... Мою мрію перекреслив отой капельмейстер, мовляв, я дуже малий в літах і зростом. Тоді я, дуже ображений на того капельмейстера, намалював на нього карикатуру на білій стіні згорілої хати. Люди почали впізнавати в тому рисунку капельмейстера і стали з нього жартувати або й насміхатися. А я неподалік із-за куців спостерігав за цією реакцією односельців на мій, так би мовити, "дружній шарж".

Втім через деякий час до батька підійшов мій шкільний учитель. Я очікував, що на мене нагрімають за мою карикатуру на музикантів і капельмейстера, але виявилось, що вчитель відзначив моє уміння як рисувальника та порадив батькові, щоб я вступив до художнього училища, що у Львові. В умовах про вступ до училища, що надіслав племінник учителя, я вперше довідався про живопис, скульптуру, кераміку та й загорівся бажанням навчатися цьому фаху. Отже, зібрали мене батьки у дорогу, дали бідненькі пожитки з собою, адже ніхто не сподівався, що я таки вступлю і складатиму всі іспити. Уперше в житті я їхав потягом до Львова. Зі мною на навчання вступали фронтовики – поранені, на милицях, більшість із них уже були професійно підготовлені. Нічого з тих премудрих знань про перспективи, пропорцій, побудови, композиції я не знав. Не пам'ятаю вже, як я намалював глечика, очевидно кривого, але дуже старанно, бо на тому глечичку скрупульозно вималював навіть відблиск від вікна. **Олексію Яковичу Шатківському** той малюнок дуже сподобався, і він промовив: "Цю дитину я візьму". І справді, він став опікуватися мною. Так я вступив до училища... От і розпочалося моє навчання у Львівському училищі прикладного мистецтва імені Івана Труша.

– *А до інституту на факультет скульптури як Ви потрапили? Чи вже після служби у збройних силах?*

– Училище я закінчив п'ятипроцентником, тобто мав право не відробляти 3-річний термін на виробництві, а одразу вступати у виш. І все ж до інституту вступати не мав наміру, бо мама питала у мене: "Коли ж ти будеш гроші заробляти – провчився п'ять років, а кінця й краю навчанню нема?". Після закінчення училища я мав намір їхати на порцеляновий завод у Полонне на Хмельниччині, щоб допомагати рідним матеріально. Але директор училища наполягав, щоб я вступав до інституту: "Держись, Миколо, інституту. Хапайся за інститут!". Та ще й **Іван Васильович Якунін** наполягав на моєму вступі до інституту, який був моїм рецензентом на захисті дипломної роботи. Він повідомив, що на іспитах до інституту буде приймати найголовніший предмет – композицію. Завдання, яке він мені поставив, – виліпити футболістів на фронтоні – я виконав і, зрештою, після успішної здачі інших іспитів, мене було зараховано до інституту. Стосовно служби в армії хочу сказати, що у нас була військова кафедра, вели її два полковники протягом трьох років і по закінченню інституту нам присвоїли звання якихось там молодших спеціалістів топографічних військ, але безпосередньо у військах я службу чи перепідготовку не проходив.

– *А що Ви можете сказати про навчання у виші, можливо, про якийсь цікавий епізод, що врізався у пам'ять?*

– Можу сказати, що навчання мені давалося легко. Хіба можна було порівняти життя студента із тим, як я був завантажений побутовими клопотами у тодішньому селі ще до мого навчання та й на канікулах в училищі чи інституті! До спортсменів у тих навчальних закладах, де я навчався, ставилися з повагою, хоча особливих преференцій ми не мали – так само складали заліки та іспити без жодних послаблень, навіть з огляду на "чемпіонські" статуси. Втім у творчому плані, як я вже казав, спортсмен приїздив зі спортивного відрядження з новими враженнями і знаннями й завзято брався до творчої роботи – це був єдиний пріоритет.

Пам'ятаю, як уже після закінчення інституту, на замовлення Міністерства культури України, я працював над своєю першою творчою роботою – пам'ятником **Давиду Гурамішвілі** для Миргорода на Полтавщині. На той час у мене виникла проблема щодо створення образу Гурамішвілі, оскільки світлин портрета поета не було, а кілька рисунків давали досить розпливчате уявлення про нього. У такій творчій скруті я згадав епізод, як мені, студенту, мама привезла з дому різні пожитки у Львів. У кімнаті гуртожитку на той час зі мною був товариш із Гуцульщини. Коли мама мене і його почастивала, він поспішив на заняття, а мама запитала у мене: "А що, той хлопчина – грузин?". Я здивувався і заперечив: "Ні, мамо, а з чого Ви узяли, що він грузин?" Мама й каже: "Бо грузини надзвичайно красиві!" Це мамине судження глибоко запало мені в душу, і я згадав про цей її вислів, що й допомогло мені впоратися з першою творчою роботою, оскільки горець з Карпат став прототипом образу горця з Кавказу.

– *Скажіть, а в подальшій творчій роботі які у Вас були орієнтири на мистецькій ниві чи стильові знахідки або ж авторитети у скульптурі? Коли Ви вступили у Спілку художників?*

– Мені на життєвій ниві як під час навчання, так і після набуття фаху в інституті траплялися приятелі і доброзичливі наставники. Я від них багато узяв і в поглядах на життя та покликання мистця у суспільстві – це й згадані

Іван Севера, Іван Якунін та інші викладачі. По закінченню інституту я був направлений на працю до Києва, у бюро промислової естетики – тепер це інститут. Справа в тому, що у той час, на вимогу Хрущова, почали впроваджувати у промисловість естетичні розробки промислових товарів, і на хвилі цих нововведень я й потрапив у те бюро. Відпрацював я там три роки і перейшов на працю вже безпосередньо за своїм фахом скульптора у мистецький комбінат "Художник".

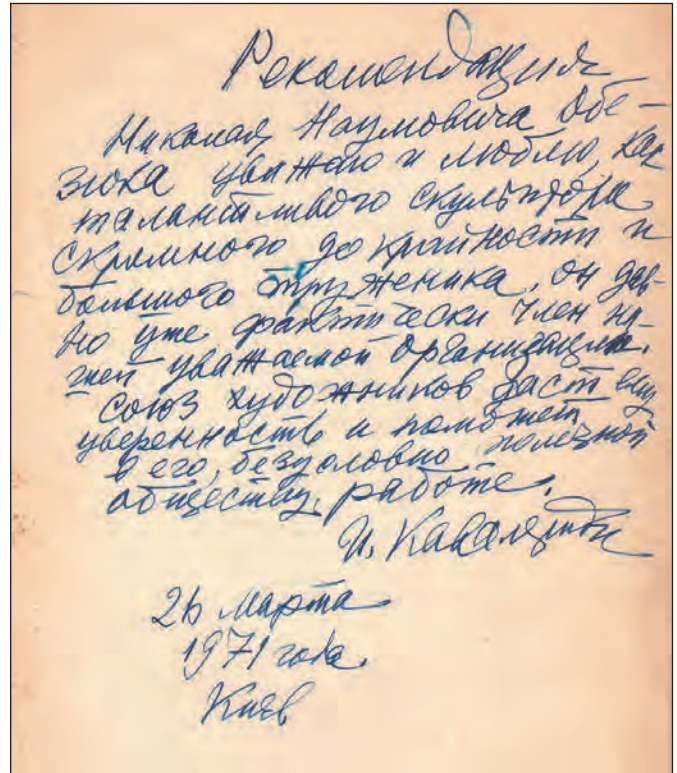
Ось там я й зазнав багатьма фахівцями в скульптурі, та найбільш яскраво мені згадується постать **Івана Кавалерідзе**. Познакомив мене з Кавалерідзе **Андрій Німенко** у своїй майстерні саме тоді, коли я працював над конкурсним ескізом пам'ятника до 100-річного ювілею **Лесі Українки**. Він мені тоді багато дечого у роботі підказав. При спілкуванні з Іваном Кавалерідзе мені ще більше розкривалися обрії мистецтва – з'явився наче внутрішній духовний зв'язок з його поглядами на мистецтво. Цей метр у мистецтві зі званням Народного артиста і дав мені 1977 року рекомендацію для вступу до Спілки художників.

Ще мені пригадався епізод, коли Іван Кавалерідзе був уже важко хворий і не підводився з постелі. Саме у той час очільники ЦК КПУ від культури приймали виліплений у глині його пам'ятник **Григорію Сковороді**, що нині стоїть біля Києво-Могилянської академії. Оглядаючи пам'ятник, один з них наголосив, мовляв, чому Сковорода босий? Усі аргументи на те, що це був такий час, не дали результату – була цеківська вказівка, щоб взути Сковороду в постолі... Тоді хворий Кавалерідзе виказав побажання, щоб цю процедуру здійснив Микола Обезюк... Отже, став я наліплювати ці постолі, а вони ж виходять надто великі, порушуються усі пропорції пам'ятника. Повідомили це у ЦК, а звідти нова вказівка, щоб на ногах у фігури Сковороди зрубати пальці і вкласти у потрібну пропорцію... Отож довелося мені зрубувати у пам'ятнику Сковороді пальці і п'яти та одягати його у постолі меншого розміру...

– **Миколо Наумовичу, справді трагікомічна ситуація. Невже у той совковий час ЦК партії у такій мірі втручався у мистецький процес? Це виглядає навіть абсурдно, наче якась казуїстика...**

– Так, дійсно, наглядачі з ЦК, як ми знаємо, стежили і в мистецтві, і в літературі за чистотою партійної комуністичної ідеології, на протигагу так званих "буржуазно-націоналістичній" альтернативі в мистецтві та культурі. Ми знаємо приклади, коли знищувалися цілі накладі друкованої продукції, де, з прискіпливого погляду церберів ЦК КПУ, були прояви такої «буржуазно-націоналістичної» ідеології... Та й судові процеси над дисидентами, яких запроторювали у в'язниці, теж свідчать про недремне око партноменклатури, що охороняла так звану «чистоту» партійної ідеології. Таку альтернативу відчули на собі і брати **Михайло** та **Богдан Горині**, **Іван Дзюба** за його працю "Інтернаціоналізм чи русифікація" та багато інших патріотично налаштованих українських діячів. Пам'ятаю, що і книжку поезій **Петра Засенка**, якого я добре знаю, – "В князівстві трав" теж було репресовано та пущено тираж під ніж...

– **А як сталося так, що Ваша перемога на згаданому конкурсі, присвяченому 100-річчю геніальної української поетеси Лесі Українки, була розділена з тодішньою головою Київської організації Спілки художників України Галиною Кальченко?**

– Знову ж таки, я гадаю, тут не обійшлося без втручання adeptів генеральної лінії "керівної і спрямовуючої". Та й істерика очільниці Київської організації Спілки художників зіграла не останню роль, підлила олії у вогонь. Адже моя перемога в конкурсі, тоді ще навіть і не члена Спілки художників, була вельми красномовною, що багатьом конкурентам було не до вподоби... З усієї тієї закулісної інтриги комісія конкурсу вирішила розділити переможну першу відзнаку на двох авторів. Отож виготовлені у матеріалі з бронзи пам'ятники комісія вирішила розмістити таким чином: скульптуру роботи **Галини Кальченко** – у Києві, а мій твір в обласному центрі Волині – Луцьку.

– **Виходить, волинянам дуже пощастило через ті інсинуації. Оскільки кращий пам'ятник Лесі Українці таки встановлений у Луцьку. Скажіть, а які склалися стосунки у Вас з волинянами у подальшій творчості?**

– Волинь для мене тоді і нині викликає зливу позитивних емоцій, там у мене були і є щирі друзі, на жаль, деякі з них уже пішли за межу земного існування. Відійшли у засвіти і **Олександр Богачук**, і **Петро Мах** та деякі інші мої друзі та знайомі ще по навчанню у Львові. Втім у доброму здоров'ї ще маляр **Петро Собко**, якого я добре знаю, адже навчався з ним деякий час на відділі скульптури в училищі прикладного мистецтва у Львові. А незабутній поет Олександр Богачук, як бував у Києві, інколи зупинявся у мене чи в майстерні на Оболоні, чи вдома на Русанівці. Дуже світлою і товариською людиною він був і прекрасним майстром поетичного слова.

Петро Мах запропонував мені виліпити до 150-річного ювілею погруддя **Олени Пчілки** для Волині. І хоч ніякого юридичного договору не було, він наполіг, щоб я таки виліпив її образ і відлив гіпсову модель, мовляв, рано чи пізно модель буде переведена у бронзу. Петра Маха, за його проською, я зазнав і з **Борисом Олійником** вже тоді, коли той був депутатом Верховної Ради СРСР. З Олійником я був у приятельських стосунках, оскільки на могилу

його матері виліпив барельєф. Пам'ятаю, що в Петра Маха на озері Світязь у рибному господарстві працював брат. Отож, коли Мах бував у Києві, він частенько пригощав літераторів рибними делікатесами... Пам'ятаю, такі зустрічі й спілкування волинських літераторів відбувалися чи в спілчанському "Енеї", чи навіть на висоті пташиного лету на 7-му поверсі в готелі на Печерську, де, бувало, зупинявся Олександр Богачук.

У тих компаніях бував і Борис Олійник з *Віктором Женченком* й іншими письменниками, але завжди чимось стурбований, очевидно, через переслідування КДБ, я так це розумів. Бували і курйози в спілкуванні літераторів, адже тоді ми могли і пожартувати один над одним або й розіграти... Одне слово, незважаючи на прискіпливу увагу представників влади до письменників, ми могли і чарку підняти, й саркастично сприймали те загвинчування гайок залізної завіси у час, коли було не до жартів і сміху.

Одне слово, волиняни в моїй творчості і житті, як світла сонячна смуга спогадів і приємних вражень. І я думаю, що ті преференції, які вони мають від моєї творчості, будуть запорукою й наших подальших щирих стосунків. ■

Література

1. Обезюк М. Пам'ятник Лесі Українці в м. Луцьку. Бронза. Граніт. 1977. Образотворче мистецтво. 1978. Ч. 3. II стор. обкл.
2. Рис. художника Л. Неймарка. Пам'ятник Лесе Украинке на Театральной площади в городе Луцке. Рабочая газета. 1978. 14 декабря. № 284 (6670). С. 4: іл.
3. Сперісенко Т. Вічна Лесина пісня. Сільські вісті. 1987. 12 серпня. № 185 (14380). С. 3: іл.
4. Козак С. «...Я буду вічно жити!». Літературна Україна. 1987. 13 серпня. № 33 (4234): 6 фото
5. РАТАУ. Славній дочці України. Культура і життя. 1987. 16 серпня № 33. С. 2: іл.
6. В отчете краю на Полесье. Правда Украины. 1987. 16 августа. № 189 (13757). – С. 4: іл.
7. Гирик Т. Дочці Прометей. Відкриття пам'ятника Лесі Українці на її батьківщині. Вісті з України. 1987. № 33 (1479). С. 4: іл.
8. Микола Обезюк. Образ Лесі Украинки. Україна. Національний ілюстрований часопис. 1992. № 8. С. 1: іл.
9. Даценко Л., Шендеровський В. Рентген був другим! Чому замовчували Івана Пулюя? Спеціальний випуск до 150-річчя від дня народження Івана Пулюя (Проект пам'ятника Івану Пулюю в Гримайлові). Русалка Дністрова. 1995. Ч. 2 (48). С. 1: іл.
10. Пасемко І. Іван Пулюй повертається в Україну. А його наукове відкриття? Час/Time. 1977. 17–23 квітня. С. 12.
11. Іскра О. Майстерня. Монолог з ремарками. Хрещатик. 1996. 19 січня: іл.
12. Сливинський О. І стрепенувся голубий граніт. Нарис. Кур'єр Кривбасу. 1998. № 101. С. 110–124.
13. Дьомін М. Мистецтво і Лицарство. Літературна Україна. 2001. № 17–18 (4914–4915). С. 7: іл.
14. Дьомін М. Микола Обезюк. Скульптурний об'єм і пластика. Образотворче мистецтво. 2001. Ч. 1. С. 38–9: іл.
15. Микола Обезюк. Вперше увіковічено у скульптурі святих апостолів-євангелістів. Нова Оболонь. Безкоштовна газета Оболонського району м. Києва. 2002. № 15 (79). С. 1: іл.
16. Виконавчий комітет Новоград-Волинської міської ради. Літературно-меморіальний музей Лесі Українки. На сповідь до Лесі. Присвячується 40-річчю утворення літературно-меморіального музею у Новограді-Волинському. М. Новоград-Волинський. 2003. С. 110: іл.
17. Микола Обезюк. Пам'ятник Лесі Українці у Новограді-Волинському. Лесин край. 2003. Четвер, 31 липня. № 59 (9805).

Микола Обезюк. Пам'ятник Лесі Українці у Луцьку.
19 серпня 1977 р.

18. Дьомін М. Україною окрилений. Скульптура Миколи Обезюка. Вітчизна. 2004. Ч. 3–4. С. 172–176: 11 іл., 5 фото.
19. Photos by Levkun A Czech Archeologist and Ukrainian Nationalist. WELCOME TO UKRAINE. 2007. № 3 (41) 07. The bust of Ivan Borkovsky by the sculptor Mykola Obezyuk opened on 23 september. С. 80 – 85: іл.
20. Дьомін М.В. Його сповідання гуманізму, добра і любові: До 70-річчя скульптора Миколи Обезюка. Вітчизна. 2008. Ч. 5–6. С. 171. 13 іл., 5 фото.
21. Дьомін М. Обереги Миколи Обезюка. Українська культура. 2008. Ч. 10. С. 23–25: 7 іл., фото.
22. Дьомін М. Перший у світі пам'ятник Олені Пчілці встановлять у Луцьку! Віче-інформ. 2009. № 5. 11.02. 1: іл.
23. Дьомін М. Монументальна і камерна пластика в скульптурних творах Миколи Обезюка. Олена Пчілка і родина Косачів в історії інтелектуальної еліти України та Волині. Науковий збірник. Випуск 33. Луцьк. 2009. С. 186–191: 5 іл., 3 фото.
24. Корсак І. Ми запізналися на вісім десятиріч... У Луцьку відкрито перший в Україні пам'ятник Олені Пчілці. Літературна Україна. 2011. 21 липня. № 27 (5406). С. 1–3: іл.
25. Баран Г. Відкрито перший в Україні пам'ятник Олені Пчілці. Віче-інформ. 2011. № 26. 30 червня – 6 липня. С. 1: іл.
26. Килимник Ю. Повчальна демонстрація людської порядності. Нещодавно Київ увічнив у бронзі Бориса Грінченка. День. 2011 № 180–181. 7–8 жовтня. С. 13: іл.
27. Дьомін М. Велети духу в камені та бронзі. Монументальна скульптура Миколи Обезюка. Культура і життя. 2011. № 47 (4463). С. 8 – 9: 5 іл., фото.
28. The memorial of memory of victims of golodomorov in Ukraine. A Child. INSIDE KYIV. A MAGAZINE ABOUT LIFE CULTURE. 2014. November–december: іл.
29. Дьомін М. Микола Обезюк – Івану Пулюю. Культура і життя: Загальнодержавна українська газета. 2015. № 37 40. С. 15: іл.
30. Дьомін М. Дух нації в монументальній скульптурі Миколи Обезюка. Світогляд. 2015. Ч. 3 (53). С. 46–59: 26 іл., 2 фото.
31. Микола Обезюк. Прагну служити українській національній ідеї. Слово Просвіти. 2016. Ч.1. 7–13 січня. С.14.
32. Дьомін М. Всеукраїнська та волинська монументальна скульптура Миколи Обезюка. Минуле і сучасне Волині та Полісся. Леся Українка і родина Косачів в історії та культурі України та Волині. Наук. зб. Вип. 57. Луцьк, 2016. С. 188–194.